

A WaVE projekt legfontosabb tanulságai és egy kiáltvány a vízhez kapcsolódó örökség jövőjéről

Készítette: Marcin Dąbrowski, Ana Maria Fernandez Maldonado,
Wout van den Toorn Vrijthoff és Kasia Piskorek (Delft University of Technology)
valamint a WaVE projekt partnerei.

Összefoglaló

A víz és a hozzá kapcsolódó örökség különleges szerepet játszik az európai városokban és régiókban. A történelmi vízi infrastruktúrák, mint a hidak, rakpartok és folyópartok, kikötői létesítmények, zsilipek, gátak vagy vízimalmok, a különleges vízalapú városi és vidéki tájak, de a vízhez kapcsolódó örökség nem kézzelfogható aspektusai is, mint például a vízgazdálkodási ismeretek, valamint az értékek és hagyományok, szilárd alapot nyújthatnak a fenntartható városi és regionális fejlődés ökoszisztémikus megközelítéséhez. A vízzel kapcsolatos örökség ebben a tekintetben egyedülálló, mivel összekapcsolja a környezeti, gazdasági és társadalmi területeket, tükrözve a fenntarthatóság három pillérét. A vízzel kapcsolatos örökségnek a városok és régiók ökoszisztémás átalakításának vektoraként való felértékelésével kihasználhatjuk a gyakran figyelmen kívül hagyott potenciált, amely a különböző érdekeltek bevonásában, a vízzel összekötött helyek stratégiai összekapcsolásában, valamint a tudományágak, közigazgatási és ágazati határok átlépésében rejlik. Más szóval, a víz és a hozzá kapcsolódó örökség a városok és régiók változásának erőteljes vektora lehet, amely lehetővé teszi, hogy a múltbeli gyakorlatokra és létesítményekre építve szembenézzünk a jövő kihívásaival.

Ebben a dokumentumban a WaVE projekt és öt helyszín - Breda, Alicante, Aarhus, Ravenna és az Ister-Granum Eurorégió - tapasztalataiból indulunk ki, hogy levonjuk a tanulságokat a vízhez kapcsolódó örökségnek a városi és regionális ökoszisztémikus átalakulások előmozdítására irányuló potenciáljáról, és felvázolunk egy kiáltványt ezen örökség jövőjére vonatkozóan. Az első rész bemutatja a WaVE projektet és a vízzel kapcsolatos örökség jövőbeli kihívásait. A második rész a projektpartnerek által végrehajtott főbb intézkedéseket és a WaVE által elősegített interregionális tanulási folyamat tanulságait tekinti át. Végül a harmadik rész egy kiáltványt mutat be a vízzel kapcsolatos örökség jövőjéről, amely inspirációt és iránymutatásokat nyújt a politikai döntéshozóknak és az érdekelt feleknek a vízben és az örökségben rejlő lehetőségek kiaknázásához, hogy városainkat és régióinkat az ökoszisztéma-változás előmozdítására ösztönözzék, amelyre városainknak és régióinknak szükségük van.

1. Bevezető

A WaVE a Water-linked heritage Valorization by developing an Ecosystemic approach (Vízhez kapcsolódó örökség felértékelése ökoszisztémás megközelítéssel) rövidítése. Ez az Interreg Europe projekt öt európai helyszínt - a hollandiai Breda, a dániai Aarhus, az olaszországi Ravenna, a spanyolországi Alicante tartomány és a szlovák-magyar határ-menti Ister-Granum Eurorégió - fogott össze a Delft Műszaki Egyetem (tudáspartner), a CertiMac (kommunikáció) és a Grants Europe (projektmenedzsment) támogatásával. A projekt célja a tudás és az ismeretek cseréje az említett területeken, hogy elősegítse a vízzel kapcsolatos kulturális örökségi helyszínek integrált adaptív újrahasznosítását. A WaVE megközelítést a vízzel

kapcsolatos kulturális örökség felértékelésének integrált megközelítése jellemzi, amely az ökoszisztéma-változás vektoraként a fenntarthatóbb regionális és városi jövőkép irányába hat. Ezt egyrészt az esettanulmányok helyszínein belül és azokon belül az érdekelt felek széles körével való szoros együttműködés segíti elő, akik részt vesznek a tudás közös létrehozásában és az örökség felértékelésére irányuló intézkedésekkel kapcsolatos közös döntéshozatalban. Másrészt a WaVE projektben a történetmesélés a részvételi megközelítés központi eleme, amelyet az érdekelt felek érdekeinek felkeltésére, a közös alkotási folyamat lendületének fenntartására, valamint az eredményeknek a döntéshozók és a szélesebb nyilvánosság felé történő kommunikálására használnak.

A partnerek legfontosabb feladata az volt, hogy a helyi és regionális érdekelt feleket bevonják a vízzel kapcsolatos örökség adaptív újrahazsnosítása irányába mutató politikai változásokra irányuló cselekvési tervek kidolgozásába. Ezek a cselekvési tervek az érdekelt felek széles körével folytatott párbeszéd alapján a vízzel kapcsolatos örökség jelenlegi helyzetének és a felértékelését támogató politikáknak a felmérése során azonosított kihívásokkal és lehetőségekkel foglalkoztak. Az egyes tervekben javasolt intézkedések a vízzel kapcsolatos örökség jövőjéről közösen meghatározott helyspecifikus jövőkép megvalósítását célozzák, és a régiók közötti tudáscsere-folyamatból merítenek ihletet, lehetővé téve az öt helyszínen azonosított ötletek kölcsönös megtermékenyítését és a bevált gyakorlatok elemeinek átadását. E gyakorlatok jellemzői közé tartozik a történetmesélés és a helymeghatározás, az érdekelt felek és a polgárok aktív bevonása, valamint a tárgyi és szellemi örökségi jellemzők stratégiai horgonyként és a különböző érdekelt feleket és politikai menetrendeket összekötő tényezőként való felhasználása, a városfejlesztéstől kezdve a vízgazdálkodáson, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáson, a természet helyreállításán, a kultúrán, a turizmuson, a gazdaságfejlesztésen és a mezőgazdaságon át. A cselekvési terveket 2022-2023-ban kell végrehajtani, és széles körű változásokat indítanak el az önkormányzati és regionális területfejlesztési és fejlesztési politikákban, amelyeket sok esetben az EU kohéziós politikai programjai támogatnak.

A WaVE-projekt keretében létrehozott, régiókon átnyúló politikai hálózaton belüli párbeszéd és tudásmegosztás rengeteg ötletet és élénk vitát váltott ki arról, hogy mi a vízzel kapcsolatos örökség, mit jelent a városok és régiók számára, és milyen szerepet játszhat a jelenlegi és jövőbeli főbb társadalmi kihívások kezelésében. E kihívások közül a legjelentősebb az éghajlatváltozás és annak a városokra gyakorolt hatásai, kezdve az egyre gyakoribbá váló szélsőséges időjárásból és a növekvő árvízi és part menti árvízveszélytől a hőhullámokig és a szárazságig. Mindezek miatt radikálisan át kell gondolni, hogyan növekednek és fejlődnek városaink annak biztosítása érdekében, hogy az épített és természeti környezet, a gazdasági tevékenységek és a közösségek ellenállóak maradjanak a növekvő kockázatokkal szemben. Az éghajlatváltozás kezelése az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló erőfeszítéseket és széles körű átállást igényel az energiatermelés és -felhasználás, a mobilitás, az erőforrások fogyasztása és a földhasználat, valamint a mindennapi gazdasági és környezeti magatartás terén. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban és annak mérséklésében egyaránt fontos szerepet játszhat a vízzel kapcsolatos örökség, különösen, ha szinergiákat keresünk a kulturális és természeti örökség között. A vízi örökség például segíthet a felesleges víztározó kapacitás javításában, a városi környezet hűtésében, vagy a mezőgazdaság és a városi zöldterületek öntözésének javításában, miközben felhívja a figyelmet a víz, valamint az örökségi helyszínek és gyakorlatok fenntarthatóságot elősegítő szerepére. Ugyanakkor az örökség adaptív újrahazsnosítása, beleértve a "újabb keletű" örökséget is, mint például a háború utáni ipari épületek és gyárterületek, helyreállítása és új értékekkel és új funkciókkal való felruházása összhangban van a körforgásos gazdaság megközelítésével. Ez utóbbi célja a hulladékok kiküszöbölése és az anyagok és termékek értékének megőrzése, beleértve az épített környezet elemeinek értékét is, és egyre inkább a fenntarthatósági politikák irányítójaként használják Európában és azon túl.

European cities have to deal with overflow of water in the face of climate change and have to reduce their emissions to mitigate climate change. Water-linked heritage valorisation can be connected to those efforts, for instance, when rethinking mobility systems or considering the potential of water in terms of aquathermal energy as part of the energy transitions. New sustainability techniques can be combined with the traditional ones and with the existing heritage sites, while offering new values for the citizens.

Hans Thoolen, Breda város önkormányzata, Hollandia

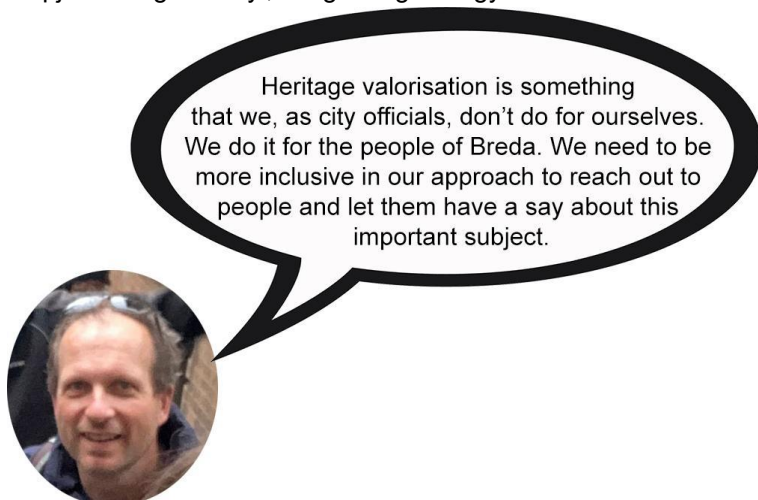
A második nagy kihívás, amely egyben az örökség megítélésének módját is megváltoztató tényező, annak növekvő felismerése, hogy az érdekeltek sokféleségét, különösen a polgárokat be kell vonni a döntéshozatalba. A demokráciából való növekvő kiábrándultság Európa-szerte, valamint a városokban egyre mélyülő egyenlőtlenségek miatt a polgároknak a városaink és régióink jövőjének alakításában való részvételének újragondolása különösen fontos és sürgős feladat. Széles körben elismert tény az is, hogy a fenntarthatósági átmenet sikerének biztosításához Európa-szerte nemcsak arról kell gondoskodnunk, hogy senki ne maradjon le, hanem a technokrata döntéshozatalon túlmenően a különböző társadalmi csoportoknak is szerepet kell vállalniuk ebben a folyamatban, és ezáltal szélesebb körben kell a stratégiák és intézkedések iránti elkötelezettséget kialakítani.

The most important value that WaVE has achieved is underlining the importance of co-creation, between the project partners but also between the local stakeholders. We understand now that a vision for heritage valorisation should be made with the involvement of the people who live in cities we work on and deal with the local heritage day by day.

Barbara Bezzi, CertiMaC, Olaszország

A polgárok és a helyi vagy regionális érdekeltek sokféleségének a fenntarthatósággal kapcsolatos döntéshozatalba való bevonása mögött pragmatikus okok is állnak. A valódi részvétel lehetővé teszi az olyan intézkedések társadalmi elfogadottságának biztosítását, amelyek a status quo-tól való radikális eltérést igényelhetnek, és - ami kritikus - lehetővé teszi a hely- és bizonyítékokon alapuló szakpolitikák alapjául szolgáló helyi, hallgatólagos vagy szakértői tudás felhasználását.

Heritage valorisation is something that we, as city officials, don't do for ourselves. We do it for the people of Breda. We need to be more inclusive in our approach to reach out to people and let them have a say about this important subject.

Marc Berends, Breda város önkormányzata, Hollandia

Mindezek a megfontolások az örökség felértékelésére is vonatkoznak, amely kulcsfontosságú a fenntarthatóbb városi és regionális fejlődés felé történő ökoszisztémás elmozdulás katalizálásához. Ugyanakkor azonban az örökség és különösen a vízhez kapcsolódó örökség mélyen kapcsolódik a helyi identitáshoz és a közös értékekhez, ami nagyban hozzájárulhat az érdekeltek és a polgárok érdeklődésének és elkötelezettségének felkeltéséhez a fenntarthatósági átmenet iránt. Az együttalkotási módszerek és a digitális részvételi eszközök és technikák innovációi, amelyek a COVID-19 járvány során váltak általánossá, és a társadalmi párbeszédet az online térbe terelték, arra ösztönöznek bennünket, hogy újragondoljuk, hogyan vonhatjuk be a különböző társadalmi csoportokat az örökség felértékelésébe, miközben a nyilvános vitában ritkán részt vevő "csendes érdekeltek" és marginalizált csoportok felé is befogadóak és proaktívak maradnak.

A harmadik kihívás, amely hatással lesz az örökségről való gondolkodásra és az örökséggel kapcsolatos cselekvésre, a városok terjeszkedése és a lakhatási válság miatti földhasználati konfliktusokra vonatkozik, amelyek óriási nyomást gyakorolnak a területfejlesztésre. Ezek a tendenciák veszélyeztetik a vízhez kötődő örökséget, mivel egyes örökségi helyszíneket, különösen a 20. századi örökséget, a lebontás veszélye fenyegeti, hogy helyet csináljanak a folyópartokon új, monofunkcionális lakónegyedeknek, vagy olyan átalakításoknak, amelyek az örökség elemeit megőrizhetik, de a dzsentrifikált enklávék részeként. A vízhez kapcsolódó örökség számos értéket kínál, és olyan sokféle felhasználási módot tesz lehetővé, amely biztosíthatja a vitalitást, az életminőséget és az erős helyidentitást. A vízhez kapcsolódó örökségi helyszínek ugyanis különböző típusú tevékenységeknek és funkcióknak adhatnak otthont (a lakhatástól és kiskereskedelemtől kezdve a vízhez közeli rekreáción, a didaktikai és kulturális tevékenységeken át a gyártás újjászületésének és új gazdasági tevékenységeknek helyet adó terekig), egyedi esztétikai, funkcionális, történelmi és gyakran ökológiai értékeket kínálnak, amelyek lehetővé teszik a régi és új identitás összefonódását, és különböző érdekelteket vonzanak. Más szóval, a vízzel kapcsolatos örökség a területrendezés és a városfejlesztés növekvő nyomása és a lakhatási válság miatt különleges figyelmet igényel a területrendezőktől és a várostervezőktől, hogy felértékeljék és kihasználják a benne rejlő

lehetőségeket, hogy új városi minőségeket és a helyi kulturális örökségben gyökerező multifunkcionális tereket hozzanak létre.

The idea that water is a powerful way of connecting people, ideas and places is the main lesson from the WaVE project. Studying the way to valorize water-linked heritage is a way to create relationships between stakeholders, because relationships are like water: flowing, always changing and connecting.

Maria Grazia Marini, Ravenna város önkormányzata, Olaszország

Végül, a fenti kihívások kezelése és a vízzel kapcsolatos örökség által kínált lehetőségek megragadása a fenntarthatóbb városok és régiók irányába történő ökoszisztémás elmozdulás ösztönzésében megköveteli, hogy újragondoljuk az örökség jelentését. A vízzel kapcsolatos örökségnek az ökoszisztéma-változás stratégiai vektoraként való felhasználása a pusztta megőrzéssel szemben bizonyos fokú rugalmasságot és nyitottságot igényel az örökségi helyszínek alkalmazkodására, ami szoros együttműködést igényel a magánszektor és a civil társadalom különböző szereplőivel. Ezen túlmenően szükség lehet arra, hogy a kulturális örökségről alkotott elképzeléseinket kibővítsük, és ne csak a nem kézzelfogható aspektusokat - például a hagyományos technikákat és szakmai készségeket, történeteket és szokásokat - vegyük figyelembe, hanem ezeket a kulturális elemeket a természeti örökség aspektusaival is kombináljuk. Ez különösen fontos a vízzel kapcsolatos örökség esetében. Például az ősi gátak, folyópartok vagy vízgazdálkodási gyakorlatok felértékelésével szinergiákat hozhatunk létre a természetes élőhelyek megőrzésével vagy regenerálásával és a biológiai sokféleség helyreállításával, ami számos ökoszisztéma-szolgáltatást nyújt a polgároknak. És végül, de nem utolsósorban, az egyre sokszínűbb, különböző kultúrákat, értékeket és tapasztalatokat magába foglaló társadalmakkal szemben újra kell gondolnunk, hogy a polgárok hogyan érzékelik a vízzel kapcsolatos örökséget és hogyan profitálnak belőle, és hogyan teremthetünk új, közös értelmezéseket és értékeket az örökséggel kapcsolatban. A tét itt az, hogy elkerüljük, hogy az örökséget a kirekesztés politikájának eszközeként használjuk, és ehelyett a befogadás és a társadalmi integráció eszközévé alakítsuk. Ebben az európai integráció és az általa támogatott területi együttműködési programok lehetőséget kínálnak az örökség mint a gazdasági, környezeti, társadalmi és területi változások vektorának új jelentéseinek és megközelítéseiinek feltárására és kikísérletezésére, amint azt a WaVE projekt is jól példázza.

The experience of the WaVE project has completely changed our own vision. We started with a narrow idea of what heritage was, thinking more about hydrology, and how to reuse hydrological heritage. But we have learned a lot about how water can connect many elements in the life of the city and its heritage, and how it can create opportunities for the future. If you are able to have this broader vision, then you can unite the stakeholders to realize change. It has been an extraordinary experience for us because we have discovered a new way to see heritage.

Miguel Fernández Mejuto, Alicante tartomány, Spanyolország

Mindezek alapján a WaVE projekt partnerei számára világossá vált, hogy szükség van a vízzel kapcsolatos örökség felértékelésére vonatkozó ajánlások és iránymutatások megfogalmazására, valamint ezek terjesztésére a szakpolitika és a tervezési gyakorlat befolyásolása érdekében, nemcsak a projekt öt helyszínén, hanem szélesebb körben, az európai városok és régiók sokféleségében is. Ezért a következő szakaszban áttekintjük a vízzel kapcsolatos örökség felértékelésére vonatkozó, a projekt keretében az érdekelt felekkel közösen kidolgozott cselekvési tervek legfontosabb tanulságait, és megvizsgáljuk, hogy azok átvihetők és különböző kontextusokban alkalmazhatóak-e. A projekt keretében a vízzel kapcsolatos örökség felértékelésére vonatkozó cselekvési tervekből származó legfontosabb tanulságokat a következő fejezetben ismertetjük.

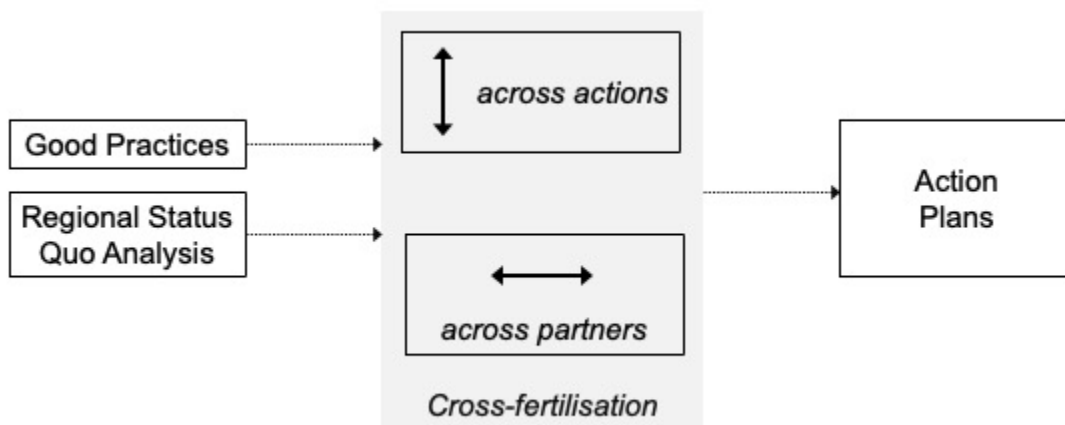
2. A WaVE-ügyek tanulságai és azok lehetséges alkalmazhatósága más kontextusokban

Ez a szakasz azokat az intézkedéseket mutatja be, amelyek a WaVE-partnerek által a vízzel kapcsolatos örökség felértékelése érdekében készített cselekvési tervekben szerepelnek. Először is elmagyarázzuk, hogy ezeket a cselekvéseket hogyan fogalmazták meg és határozták meg a partnerek közötti kölcsönös termékenyítési folyamat révén. Ezután meghatározzuk az e folyamat eredményeként létrejött különböző típusú cselekvéseket. Végezetül megvizsgáljuk, hogy ezek az intézkedések átvihetők-e más európai kontextusokra.

2.1 A tanulságoktól a cselekvésekig a kölcsönös megtermékenyítés folyamatán keresztül

A WaVE projekt a régiók közötti tudásátadás folyamatán alapul, amelyet többféle tudásátadási tevékenységen keresztül valósítottak meg. A legfontosabbak közé tartozott négy IKES (Interregionális Tudáscsere Ülések), amelyek a jó gyakorlatok leírására, a jó gyakorlatok átadására és cselekvési tervekbe való átültetésére összpontosítottak. Továbbá, ahhoz, hogy a jó gyakorlatokat megfelelően át lehessen ültetni a helyi helyzetbe, meg kellett határozni a projekt helyszíneinek tudásigényét. Ezeket a tudásszükségleteket az érdekelt felekkel közösen végzett feltáró folyamatok alapján határozták meg, amelyek a partnerek által az egyes projekt helyszínekre vonatkozóan elvégzett regionális status quo elemzésekhez vezettek.

A bevált gyakorlatok és a helyi tudásigények azonosítása után a következő lépés a partnerek közötti kölcsönös termékenyítés folyamata volt a pontos intézkedések meghatározása érdekében. Ezt a folyamatot különböző online találkozók és megbeszélések segítették és ösztönözték. Ezek között voltak plenáris ülések és kétoldalú megbeszélések két partner között, valamint a partnerek és a TU Delft között, amelyeken a TU Delft közvetítőként, kritikus megfigyelőként és tanácsadóként vett részt. Az 1. ábra a WaVE-partnerek öt cselekvési tervének kidolgozásához vezető folyamat főbb lépéseit mutatja be.

1. ábra. A kölcsönös keresztátlálás folyamata a cselekvési tervek kidolgozása érdekében

A tervekben szereplő intézkedések azonosítása mellett az egymást követő online találkozók és a partnerek közötti élénk viták hasznosak voltak a partnerek számára, hogy jobban megértsék a javasolt intézkedések hatását. Ezek a megbeszélések az intézkedések koherenciájának és minőségének javulásához, valamint az alkalmazandó intézkedések mennyiségére vonatkozó realisabb célkitűzésekhez is vezettek. Ezenkívül hozzájárultak a "személyre szabott átalakítási" intézkedések általános javításához annak érdekében, hogy azok illeszkedjenek a különböző helyszínek sajátos helyi vagy regionális környezetéhez.

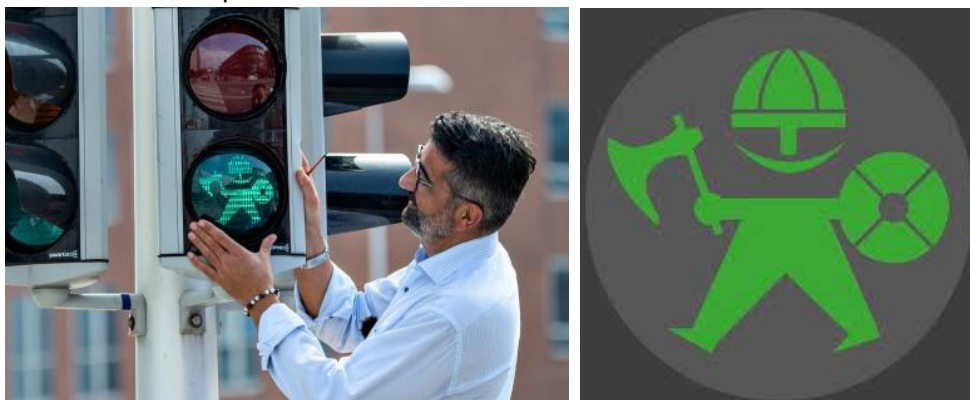
2.2 A régiók közötti kölcsönös keresztátlalásból eredő intézkedéstípusok

A fent említett, az érdekelt felekkel való közös feltárási folyamat, a más helyszínek tapasztalataiból való tanulás és a WaVE konzorciumon belüli kölcsönös termékenyítés öt cselekvési terv kidolgozásához vezetett, amelyek tizennyolc intézkedést tartalmaznak a vízzel kapcsolatos örökséggel kapcsolatos megközelítés megváltoztatása érdekében. Az öt különböző európai helyszínen kidolgozott különféle intézkedések között négy típust különböztethetünk meg: (1) az örökséggel kapcsolatos kommunikációra és történetmesélésre irányuló fellépések; (2) olyan fellépések, amelyek egy adott terület örökségével kapcsolatos képanyag és adatbázisok létrehozását foglalják magukban; (3) olyan fellépések, amelyek a

változás irányába mutató lendületet adó kiemelt vagy élenjáró projektek végrehajtását foglalják magukban; és (4) olyan fellépések, amelyek célja az érdekelt felek összefogása a szervezeti és ágazati határokon túl. Ezeket a típusokat az alábbiakban ismertetjük, míg az egyes típusokat képviselő intézkedések részletei a WaVE cselekvési tervekben találhatók. [WaVE action plans](#).

Kommunikáció és történetmesélés

A WaVE helyszíneken az érdekelttel közösen létrehozott első intézkedéscsomag célja, hogy a polgárok, köztisztviselők, politikusok, fejlesztők, várostervezők, építészek, ingatlan tulajdonosok és más helyi érdekelt körében tudatosítani a vízhez kapcsolódó örökség hozzáadott értékét. Ezek az intézkedések az örökségi jellemzőkről, valamint múltbeli és jövőbeli értékeikről szóló történetmesélést foglalnak magukban a regionális és városi (újra)fejlesztés, valamint a kulturális és természeti örökségi helyszínek fenntartása összefüggésében. E tevékenységek célja, hogy elősegítsék és ösztönözzék a vízzel kapcsolatos örökséggel kapcsolatos politikák kidolgozására irányuló, alulról felfelé irányuló kezdeményezéseket, miközben tudatosítják és elismerik a vízzel kapcsolatos örökségnek a szóban forgó helyszínek, a város vagy a régió identitásában betöltött szerepét. Ilyen például a bredai "Place maker" akció, amelynek célja, hogy a vízzel kapcsolatos örökség köré szervezett kulturális események segítségével bevonja a magán-, kormányzati és civil társadalmi szektor úgynevezett "városalkotóit" a CrossMark terület átalakításába; vagy a vízzel kapcsolatos örökségről szóló "Wiki", amelyet Aarhus esetében javasoltak, és amelyet a vízzel kapcsolatos örökséggel kapcsolatos tudás közös létrehozásának és a vízzel kapcsolatos történetek közlésének eszközeként terveztek.

2. ábra. Aarhusi viking lámpák, amelyek a város viking gyökereinek tudatosítását szolgálják.

Adatbázisok és könnyen érthető képek az alulról felfelé irányuló, az érdekelt felekkel közös tervekészítés támogatására

A WaVE-partnerek és a helyi érdekelttel által közösen kidolgozott második intézkedéstípus az örökségi értékekre vonatkozó információk katalogizálását és tárolását, valamint az információk hozzáférhető és vizuális formában történő közlését szolgáló eszközök. Ezáltal az örökségi értékeket be lehet építeni a jövőbeli politikákba és a területátalakítási tervekbe, és könnyen kommunikálni lehet a különböző érdekelt között. A széles körű és teljes körű megértés érdekében a térképek, képek, adatbázisok és 3D-s képalkotás hasznosak az örökségi helyszíneket érintő területváltoztatási politikák és javaslatok céljainak és fókuszának tisztázásához. Egy kép többet ér ezer szónál, ahogy a mondás tartja. Ráadásul a könnyen érthető képek nemcsak az érdekelt figyelmét hívják fel, hanem a tervezett változások eltérő értelmezésének lehetőségét is korlátozzák, csökkentve az érdekelt közötti jövőbeli konfliktusok

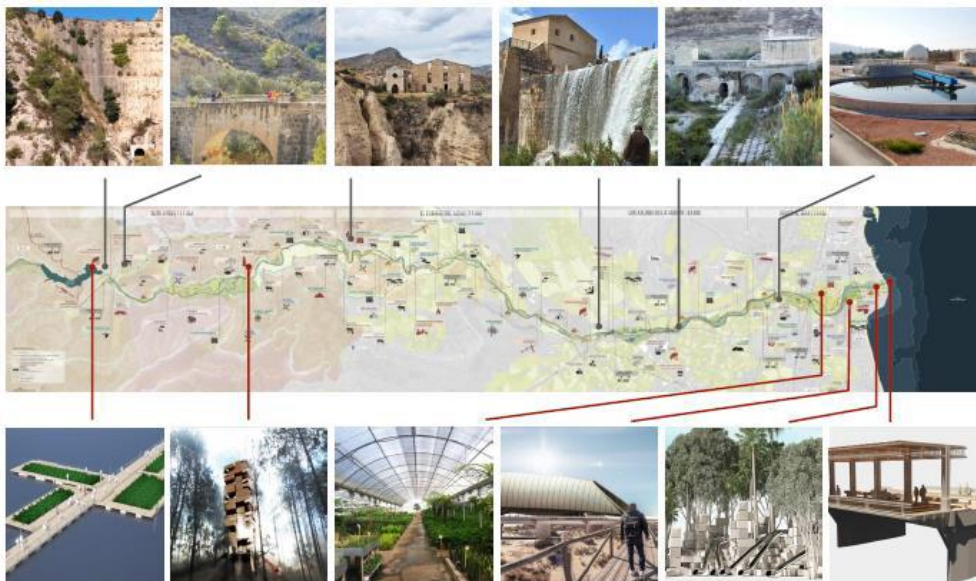
kockázatát, miközben beindítják a fantáziát és ösztönzik az alulról jövő elkötelezettséget a tervezési és tervezési tevékenységekben. Az ilyen típusú fellépéseket legjobban az Ister-Granum régió által végzett kísérleti fellépés részeként kidolgozott örökségtérképek (lásd a 3. ábrát), illetve a Breda által kidolgozott online örökségtérkép szemléltetik, amely mind a szakértők, mind a laikusok számára vonzó vizuális eszközt kínál, hogy betekintést nyerjenek a tervezett örökségfelértékelési projektekbe.

3. ábra. A WaVE kísérleti intézkedés részeként elkészített Ister-Granum vízörökségi térkép

Kiemelt projektek élharcosa a megértés, a lelkesedés és a büszkeség előmozdítása érdekében az érdekeltek körében.

A WaVE cselekvési tervekben azonosítható harmadik intézkedéstípus a vízzel kapcsolatos örökség értékét a helyi és regionális gazdasági és területfejlesztés összefüggésében bemutató "élenjáró" projektek. Ezek a projektek fontos ösztönzői azon szakpolitikák kidolgozásának, amelyeknek a vízzel kapcsolatos örökség az egyik pillére, miközben az érdekeltek közötti vitákat serkentik, és lendületet adnak a további projektek és tevékenységek számára. Az élenjáró projektek gyakran kísérleteket jelentenek a helymeghatározással és a közös tapasztalatok létrehozásával, hogy feltárják és bemutassák a vízzel kapcsolatos lehetőségeket és lehetőségeket az átalakulási területeken. Az ilyen élenjáró projektek kidolgozása magában foglalja a "tanulás a gyakorlatban" elsajátítását, az első alkalommal elkövetett hibák elfogadásával, de a leggyorsabban megnyitja az utat egy koherens, innovatív, vízzel kapcsolatos kulturális örökségi megközelítés felé. A legjelentősebb példa egy ilyen akcióra az Alicante által javasolt tevékenységsorozat, amely a Monegre folyó vízgyűjtőjének (lásd a 4. ábrát) a vízzel kapcsolatos örökség tárgyi és szellemi aspektusaihoz kapcsolódó, egymással összekapcsolt és különböző örökségi helyszínek összességéként való újragondolására vonatkozó átfogó elképzelést valósít meg, és amely befektetési projektek sorát kívánja ösztönözni, valamint a különböző településekről és ágazatokból érkező érdekeltek sokaságát kívánja bevonni.

4. ábra. A Monegre vízgyűjtő projekt Alicante tartományban (Forrás: Fernandez et al., 2021)¹

Koordinációs intézkedések az örökséggel kapcsolatos szervezeteken belüli és az örökséggel kapcsolatos szervezetek közötti "silógondolkodás" megtörésére

A negyedik intézkedéstípus a vízzel kapcsolatos örökség felértékelésének folyamatában érdekelt szervezeteken belüli és a szervezetek közötti koordinációs és kommunikációs folyamatok javítására vonatkozik, a "silógondolkodás" megtörése, valamint a hatékonyabb (újra)fejlesztési folyamat és a jobb minőségű eredmények elérése érdekében. Az ilyen típusú intézkedések hátterében az örökséggel kapcsolatos szervezeteken belül és a szervezetek között a különböző területek között fennálló érdekellentétek felismerése állt. A tényleges gyakorlatban az ilyen "silógondolkodás" különösen a városfejlesztés és a városüzemeltetés önkormányzati területein tapasztalható, amelyeknek nagyon eltérőek az érdekei és prioritásai. Sok esetben ezeket a prioritásokat különböző politikai háttérű tanácsnokok irányítják.

¹ Fernandez M., Palencia R., Perez F., Hernandez J.A. & Anton, E. (2021) From a dream to an Action Plan. Presentation at the WaVE thematic meeting Ister Granum, September 2021

We celebrate locally distinctive heritage because it gives meaning to places and fosters sensitive urban development in harmony with its setting. We must create an inclusive planning process that can exploit the attractiveness of water-based heritage to foster collaborative joined-up solutions across the built, natural, and cultural environments.

Prof. Vincent Nadin, Delft University of Technology, Hollandia

Fontos, hogy ezeket a különbségeket és konfliktusokat már nagyon korai szakaszban felismerjük, hogy elősegítsük a megértést és a koherens, valamennyi érdekelt fél támogatását élvező megközelítést. A szakterületek és az érdekelt felek közötti folyamatos csere és kölcsönösség (5. ábra) gazdagítja a tevékenységek folyamatát és tartalmát, és motiválja az érdekelt feleket az együttműködésre. Ilyen intézkedés például a bredai cselekvési tervben javasolt vízi asztal, amelynek célja, hogy összehozza a különböző regionális és helyi érdekelt feleket, hogy új szinergiákat hozzanak létre közöttük, és innovatív kulturális és természeti örökség-felértékelési stratégiákat dolgozzanak ki.

5. ábra. Az érdekelt felek műhelybeszélgetései
Ravennában, Bredában és Ister-Granumban

A következő táblázat (6. ábra) az előbb említett négy intézkedéstípust és az egyes típusoknak megfelelő konkrét intézkedéseket mutatja be. Ezeket az intézkedéseket a WaVE-partnerek - Breda, Alicante, Ravenna, Aarhus és Ister-Granum - által készített öt cselekvési terv részletesen ismerteti, amelyek a WaVE online könyvtárában érhetők el. [WaVE online library](#).

	Breda	Alicante	Ravenna	Aarhus	Ister Granum
Communication and Storytelling					
The Booklet					
The Wiki					
The signs					
Newspaper-to-public dialogue					
Place maker					
Integrated storytelling					
Inventory and promotion					
Data bases and imagining					
Heritage Map+					
2D/3D imagining					
Entrepreneurial ecosystem					
Front runner flagship projects					
Iconic water-linked heritage symbol					
Revitalization of heritage Mills					
Development Bridge Guard project					
Director Plan for the Tibi reservoir					
Recover water surface in Relieu reservoir					
New business opportunities by investments					
Coordination actions to break 'silo thinking'					
Water table					
Anti-silo thinking planning approach					
Upgrade coastal management system					

actions as part of the local action plan

6. ábra. A WaVE résztvevő városaiban és régióiban a cselekvési tervek részét képező intézkedések áttekintése

A WaVE projekt alapvető célja a régiók közötti tudásátadás folyamatának megvalósítása mellett, amelynek célja az öt cselekvési terv elkészítéséhez szükséges leghatékonyabb intézkedések meghatározása, a WaVE projekt célja az európai régiók felé irányuló nemzetközi tudásátadás folyamatának előmozdítása is. A következő szakasz a fent említett intézkedések más városokra és régiókra való lehetséges átvihetőségével foglalkozik.

2.3 Az intézkedések más kontextusokra való átvihetősége

Bár a fent említett intézkedések mindegyikét a helyi érdekeltekkel közösen tervezték meg, és a helyi körülményekhez igazították, elvont szinten a projekt részeként kidolgozott intézkedések többsége átvihető a legtöbb európai város és régió környezetébe, a helyi körülményekhez való bizonyos mértékű alkalmazkodással és a helyi adottságok és tudás kihasználásával a hatékony végrehajtás érdekében.

A WaVE-projekt fontos tanulsága, hogy a bevált gyakorlatok és szakpolitikai intézkedések átvihetése a különböző környezetekbe nem arról szól, hogy egyszerűen átvesszünk egy megoldást az egyik helyről, és átvihetjük egy másikra. Valójában döntő fontosságú az eredeti környezet és a különbségek mélyreható megértése ahhoz a környezethez képest, amelyre az örökség felértékelésére vonatkozó politikákat kívánják kidolgozni. Mindkét kontextus és annak megértése, hogy mi tette az eredeti gyakorlatot működőképpé (erőforrások, elősegítő tényezők, szereplők, időzítés), a tudás "küldői" és "befogadói" közötti iteratív párbeszéd folyamatában fejleszthető, ahogyan az a WaVE-partnerek között is történt, ami a

megoldások átadásának és a kölcsönös tanulásnak a folyamatát szolgálja. A sikeres szakpolitikai transzferhez azonban az is fontos, hogy az átadott tudást a helyi körülményekhez igazítsuk és finomhangoljuk. Az "importált" tudás "lefordításának" ilyen folyamata szintén párbeszédet igényel, de a helyi érdekelt hálózataival, lehetővé téve a más helyeken szerzett tapasztalatok és a helyi tudás kombinálását, több "külföldi" jó gyakorlat elemeinek egyesítését, valamint a már meglévő helyi kezdeményezésekkel, politikákkal és "cselekvési módokkal" való kombinálását a helyi igények és kihívások hatékony kezelése érdekében.

A fent említett intézkedések alapján, a kidolgozásukhoz vezető közös alkotási és tudásátadási folyamatok megfigyelésével, valamint a projektesemények során a vízzel kapcsolatos örökségről folytatott élnék vitákból származó felismerésekkel együtt megfogalmazhatunk egy sor állítást a vízzel kapcsolatos örökség jövőjéről. Ezeket az alábbiakban vázolt kiáltványban mutatjuk be.

Fruzsina Nagy, Esztergom város önkormányzata, Magyarország

3. Kiáltvány a vízzel kapcsolatos örökség jövőjéről

1. A vízhez kötődő örökség lehet a legérzékenyebb az éghajlatváltozás hatásaira, ugyanakkor a múltból származó technikákra és tudásra építve inspirálhat bennünket az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás természet alapú megoldásainak kidolgozására.

2. Mivel a víz kulcsfontosságú a helyi identitás szempontjából, és közös értékeket képvisel, a vízzel kapcsolatos örökség előnyt jelent az érdekelt és a polgárok éghajlatváltozással kapcsolatos tudatosságának növelésében, valamint annak tudatosításában, hogy a vizet inkább befogadni kell, mintsem távol tartani.

3. El kell mozdulni a felülről lefelé irányuló döntéshozataltól a különböző érdekelt és társadalmi csoportok inkluzívabb és nyitottabb bevonása felé a vízzel kapcsolatos örökség

felértékelésében, hogy felismerjük és megragadjuk a városok és régiók számára rejlő lehetőségeket.

4. Az érdekelt felek bevonása a jelenlegi helyzet közös feltárása, a vízzel kapcsolatos örökség felértékelésére irányuló intézkedések közös megtervezése és a végrehajtás stratégiáiról való közös döntés lehetővé teszi új, gyakran figyelmen kívül hagyott lehetőségek azonosítását és a kihívások leküzdésére irányuló "dobozon kívüli" gondolkodást.

5. A vízzel kapcsolatos örökség felértékelésével kapcsolatos tudás és megoldások közös létrehozása olyan folyamat, amely az érdekelt felekkel való kapcsolatok kiépítését és fenntartását igényli, ami a tartós kapcsolatok és hálózatok létrehozásával kifizetődő, támogatva a hosszú távú együttműködést, az örökség felértékelési stratégiáinak tulajdonlását és társadalmi elfogadottságát, valamint a hosszú távú hatásokat.

6. A vízhez kapcsolódó örökséggel kapcsolatos történetmesélés hatékony eszköz arra, hogy felkeltse az érdekeltek figyelmét és elkötelezettségét, és lendületet adjon a messzemenő változásokhoz. A vízzel kapcsolatos örökséggel kapcsolatos történetmesélésnek hangsúlyoznia kell a hely identitását (lélek), a közös értékeket és kapcsolatokat (bizalom), az örökségnek a nyilvánosság kreatív bevonásával (színház) jobb, élhetőbb helyek létrehozásában rejlő lehetőségeit (minőség), valamint a bátor, előrelátó beavatkozásokat és stratégiákat (bátorság), amelyek együttesen a kollektív büszkeséget és a stratégiák és politikák iránti elkötelezettséget táplálják.

7. A vízhez kapcsolódó örökség felértékelésének emberközpontú megközelítése helyett ökoszisztémára van szükség, amelyben a múltbeli tudás és az örökség értékei tájékoztatják az új tájak és a fenntarthatóság felé vezető utak tervezését. Ebben a megközelítésben a víz fontos elem, amely összeköti a nagyszabású ökoszisztémájú városi és regionális átalakulás elképzeléseit a városi rendszerek és struktúrák alapvető elemeinek (energia, mobilitás, kék-zöld terek) szükséges átalakításával.

8. Ahhoz, hogy a vízhez kapcsolódó örökségben rejlő, az ökoszisztéma-változás vektoraként működő potenciált kiaknázzuk, az örökség fogalmát ki kell szélesítenünk, hogy ne csak az épületekre és az infrastruktúrára, hanem a szellemi kulturális örökségre és a természeti örökségre is kiterjedjen.

9. Mivel társadalmaink egyre sokszínűbbé és mobilabbá válnak, újra kell gondolnunk és gazdagítanunk kell a vízhez kapcsolódó örökség jelentését, építve a különböző értékekkel, kulturális háttérrel és tapasztalatokkal rendelkező polgárok hozzájárulására, és ki kell használnunk az örökségben rejlő lehetőségeket, mint a befogadás és a társadalmi integráció eszközt.

- 10.** Az örökség, akárcsak a víz, mindig mozgásban van. Ahelyett, hogy a jelenlegi állapotában őriznénk meg, bátran fel kellene használnunk a dinamikus és többfunkciós vízparti területek fejlesztésére, új értékeket és az örökség új felhasználási módjait kellene megteremtenünk a párbeszédben zajló fejlesztési folyamat révén, a fenntarthatóbb jövő felé terelve városainkat és régióinkat.

Vége.

Használt idézetek

(hivatkozásként, a végleges dokumentumból kihagyva)

Nagy Fruzsina (Esztergom Város Önkormányzata, Idegenforgalmi Iroda vezetője):

Érdekes volt látni, hogy mennyi közös vonás van az Európa-szerte különböző városokban és helyszíneken, és hogy hasonló kihívásokkal néznek szembe. Ha szembe akarunk nézni ezekkel a kihívásokkal, tanulhatunk mások tapasztalataiból.

Hans (Breda):

Az európai városoknak az éghajlatváltozás miatt meg kell küzdeniük a víz túlcordulásával, és csökkenteniük kell a kibocsátásukat az éghajlatváltozás mérséklése érdekében. A vízzel kapcsolatos örökség felértékelése összekapcsolható ezekkel az erőfeszítésekkel, például a mobilitási rendszerek vagy az energetikai átállás újragondolásakor, a vízben rejlő potenciállal az aquatermikus energia szempontjából. Az új fenntarthatósági technikák kombinálhatók a hagyományos technikákkal és a meglévő örökségi helyszínekkel, miközben új értékeket kínálnak a polgárok számára.

Marc (Breda):

Az örökség felértékelése olyasmi, amit mi, városi tisztviselők nem magunknak csinálunk. A bredaiakért tesszük. Befogadóbbnak kell lennünk a megközelítésünkben, hogy elérjük az embereket, és hagyjuk, hogy beleszóljanak ebbe a fontos témába.

Miguel (Alicante):

A Wave tapasztalata teljesen megváltoztatta a saját látásmódunkat. Szűk látókörről kezdtük, hogy mi az örökség, inkább a hidrológiára gondoltunk, és arra, hogyan lehet újrahasznosítani a hidrológiai örökséget. De sokat tanultunk arról, hogy a víz hogyan kapcsolhatja össze a város életének számos elemét és örökségét, és hogyan teremthet lehetőségeket a jövő számára. Ha képesek vagyunk erre a szélesebb látásmódra, akkor egyesíthetjük az érdekelt feleket a változás megvalósítása érdekében. Rendkívüli élmény volt ez számunkra, mert felfedeztük az örökség újfajta látásmódját.

Barbara (Certimac):

A WaVE projekt legfontosabb értéke az, hogy kiemelte a közös alkotás fontosságát a projektpartnerek között, de az érdekelték között is. Most már megértettük, hogy a jövőképet azoknak az embereknek a bevonásával kell megalkotni, akik az örökségre támaszkodnak és azokban a városokban élnek, amelyekben dolgozunk, és nap mint nap foglalkozunk az örökséggel.

Maria Grazia (Ravenna):

A WaVE projekt legfőbb tanulsága, hogy a víz erőteljes módja az emberek, az ötletek és a helyek összekapcsolásának. A vízzel kapcsolatos örökség felértékelésének tanulmányozása az érdekelt felek közötti kapcsolatok kialakításának módja, mivel a kapcsolatok olyanok, mint a víz: áramlanak, mindig változnak és összekapcsolódnak.

Vincent (Delft):

Azért ünnepeljük a helyileg jellegzetes örökséget, mert az értelmet ad a helyeknek, és elősegíti az érzékeny városi életet a környezettel harmóniában lévő városfejlesztést. Olyan inkluzív tervezési folyamatot kell létrehoznunk, amely képes kihasználni a vízalapú örökség vonzerejét, hogy elősegítse az épített, természeti és kulturális környezetet átfogó, együttműködésen alapuló megoldásokat.

A felhasznált ikonok hitelessége:

1. tulpahn, the Noun Project
2. Justicon, the Noun Project
3. Tippawan Soorkruay, the Noun Project
4. Eucalyp, the Noun Project
5. Yu luck, the Noun Project
6. Becris, the Noun Project
7. Becris, the Noun Project
8. Amethyst Studio, the Noun Project
9. Yu luck, the Noun Project
10. lastpark, the Noun Project